

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 l.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszeres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

I. FERENCZ JÓZSEF.

1830. évi augusztus hó 18-án százegy ágyúlövés hirdette világgá királyunk születését s több mint 86 évvel utóbb, 1916. évi november hó 21-én este 9 órakor ezer és ezer ágyú bömbölése közt lehelté ki áldásos, békeszerető életét.

Halálával olyan uralkodót veszítettünk, aki hosszú és nevezetes uralkodásán teljes, lovagias és páratlan kötelességtudással vezette országunk ügyeit, aki nemcsak mint uralkodó volt nagy, nemcsak mint ember állt a szenvedések és mély élettapasztalatok által teremtett erkölcsi magaslaton, hanem alapja és fő alkotórésze volt hazánk és életünk fejlődésének is.

Mint uralkodónak és mint embernek is hosszú életén át sok pompában és ünneplésben volt része, de átment óriási csapásokon és szenvedéseken is, melyeket Istenbe vetett rendületlen bizalommal és keresztényi türelemmel viselt el. Így egyebek közt fivérét, Miksa mexikói császárt agyonlőtték; egyetlen fia és trónjának örököse, Rudolf kir. herceg 1889. évi január hó 30-án a mayerlingi tragédia hőse lett; felesége, imádott, szépséges királynénk, Erzsébet, 1898. évi szeptember hó 10-én az elvetemült gaz Lucheni tőrének esett áldozatul; unokaöccse és Rudolf halála után trónjának örököse, Ferencz Ferdinánd főherceg, feleségével együtt, a felbérlet sarajevói gyilkosok kezétől 1914. évi június hóban esett el. Elnyi sorscsapás után meg kellett érnie a most dúló világháborút is, hogy annak vértanújából két és fél évet lássanak öreg szeméi a nélkül, hogy a béke áldásait, melyre egész életén át törekedett, megérhette volna.

Fiatalabb éveiben többször és hosszabb ideig tartózkodott nálunk, a mikor mindig felkereste kedvelt tartózkodási helyét Gödöllőt, hogy legkedvesebb szórakozásának, a vadászatnak hódolhasson. A gödöllői kastély lépcsőházát olyan agancsok és vaddisznó-agyarak díszítik, a miket a király Gödöllőn lőtt.

Gyászba borult az egész ország és a fájdalomban és bánatban részt vesz annak minden rétege. A gyászeset alkalmából az «Országos Erdészeti Egyesület» is november 24-ére rendkívüli választmányi ülést hívott össze, amelyen az elnöklő dr. Bedő Albert nyug. földművelésügyi államtitkár, egyesületi alelnök, a részvétnék igaz melegével és a szomorúságnak komor szavaival emlékezett meg elhunyt agg uralkodónk nagyságáról és tündöklő erényeiről. A meghatottan fogadott gyászbeszéd után az elnöklő alelnök a következő javaslatot terjesztette elő:

1. Az «Országos Erdészeti Egyesület» együtt érezve a gyászoló nemzettel, I. Ferencz József Ő császári és apostoli királyi Felsője elhunytá felett legmélyebb fájdalomának és részvétnének ad kifejezést, a Megdicsőült áldott emlékét el nem muló halálával és kegyelettel őrizi meg s ezen érzelmeit, amelyeket jegyzőkönyvileg is megőrökit, részvétn-felirattal a miniszterelnök úr útján a magyar korona örököse előtt is kifejezésre juttatja.

2. Elhatározza, hogy I. Ferencz József király nemzeti közadakozásból felállítandó emlékszobrának költségeihez hozzájárul.

3. Előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy a világháború alatt rokkanttá lett erdészeti alkalmazottak segélyezésére szolgáló alapot a legfelsőbb engedély kieszközölése után I. Ferencz József alapítvány név alatt kezelje.

Ezt a javaslatot az igazgató választmány egyhangúlag elfogadta.

Legyen ősz királyunk emlékezete áldott s őrizzük meg emlékét hálás kegyelettel!

TARTALOM.

I. Ferencz József.

A szél az erdők háztartásában. (Lonkay Antal.)

Boldogult királyunk első zergevadászatáról.

A völgyzárók halászlátai hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A sztrichnin az állatok mérgezésénél.

Gazdasági tanácsadó; A baromfi-tenyésztőrzsek összeállításáról. (Bászel Elek.) — A nyúlhús eltartása.

Különfélék; Hírek a hadbavonult kintestári erdőtisztokról. — Halálozás. — Az Erdészeti Zsebkönyv árának változása.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei.

Hivatalos közlemények; A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazottak illetményeinek szabályozása.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárcza; Az öreg rekruta. (Bársony István.)

A szél az erdők háztartásában.

Irtá: Lonkay Antal.

Azzal kezdem — a mint az Ázsia mérhetetlen sivatagjain még ma is történik, — hogy a fékevesztett szél ellenállhatatlan erővel felkavarja a kietlen sivatag porát s szárnyaira emelve, hatalmas porhegyeket, úgynevezett lőszhegyeket hord össze s a mit ma óriások erejével épít, azt holnap játszi könnyűséggel rombolja szét. De a folyton mozgó tömkelegben mégis akad védett hely, melynek mélyedéseiben összegyűlik az eső és a hó, vízzel itatja, tapasztja az állandósult kis szigetet, míg végre gyökereit verhet rajta a sivatag szegény növényzete, mely évről-évre helyben elkorhadva, még több nedvesség fel-

szívására képes televényt halmoz. Azután esekély igényű cserjék jelennek meg, melyek beárnyékolásukkal mind több és több nedvességet kötnek meg, végül messze földről hozva, lágy lombfák és fenyők magvait veti el a szél s a kis erdő lépésről-lépésre hódítva a sivatag területéből századok vagy ezredek mulva forrásokat, patakokat és folyókat tápláló hatalmas erdőséggé növekedik s áldásthozó tényezőjévé válik a vidéknek, melyen már az ember is megtelepedhetik, hisz a sivatag őseréjű talaját csak öntözni kell, hogy az emberi munkát esodás termésekkel jutalmazza. Csakis ásóval, kapával dolgozva s kisebb-nagyobb gátakat emelve és árkokat húzva, tanult mérnököknél jobban értik az öntözést a sivatag egyszerű lakói, de a föld művelésével csak addig terjeszkedhetnek míg a víz elér s a földművelés határán az ember magasságnyira megnövő luczernástól egy lépésnyire kietlen sivárságban mint határtalan tenger terpeszkedik a sivatag.

De térjünk haza egy hatalmas ugrással erdőkoszorúzza drága homunkba, mely felett hajdan viharos tenger hullámozott s mely évezredekken át lassú átalakulással lett tejjel-mézzel folyó Kánaámmá, de a hol a természet munkáját emberi tudással segítve még ma is jelentékeny kiterjedésű futóhomok területeket kell erdőtelepítéssel törve meg a szél mozgató erejét a kultúra javára meghódítanunk és hasznosítanunk.

Nem kell azonban azt hinnünk, hogy csak a szél mozgató ereje emel hegyeket; sőt ellenkezőleg a legtöbb hegy a föld izzó belsejében időnként támadt forrásoknak köszöni létét, vagy azért, hogy belső erők csak felemelték a föld sík felszínét, vagy azért, hogy nemcsak

TÁRCZA.

Az öreg rekruta.

Az idősebbik korosztályok behívásakor rákerült a sor Paprikás Nagy Pálra is, a kit annak idején «kevesellettek» és nem vettek be, mert igen alacsony volt és nem ütötte meg a katonamértéket. Most ellenben vagy nem nézték a dolgot olyan szigorúan, vagy megnőtt egy kicsit Pál gazda; de bizony bevették és még meg is dícsérték, hogy milyen izmos, erős; jó katona válik majd belőle. Hát az ilyen szép szó is valami és Nagy Pál gazduram a «tauglik» után büszkébben lépett, jobban kiegyenesedett, mert hiszen ilyformán «rekruta» volt és erre a gondolatra eszébe jutott a fiataltsága, a mikor bokrétás-pántlikás kalapot viselt sorozásakor; ha nem röstelte volna, most is azt viselt volna. E helyett pöczkösen hazalépdelt s megesepte a felesége arezáját, összeütötte a bokáját s így szólott: no, anyjukom, katona volnék, ládd-e!

Az asszony olyat sikított, mint a páva. Lehet, hogy a csipkedés esiklandozta; lehet, hogy arra gondolt, mi lesz, ha baj lesz; ha úgy jár az ura is, mint a többi, a ki vagy sosem kerül vissza, vagy sántán, bénán, örök életére

nyomorékon. Szerenesére Pál gazda nem volt érzékeny természetű, eseperedő virágszál leányát, Juliskát, előszóltotta (tizenhetedik évében volt már a szentem), annak is dícselkedett. A kisleány alig várta, hogy «mundérbán» lássa apját, a kinek a vidámsága megnyugtatta a dolog veszedelmességére nézve, hisz az ilyen öregedő eszontot már csak itthon hagyják kaszárnyaőrzőnek, hogy a többit, a fiatalit, akár egy szálíg elvihessék.

A mikor az «öreg» (még nem volt egészen negyvenkét esztendő) «bevonult», olyan iszákot czipelt magával, a melyben vagy egy hétre való mindenféle jó volt; pogácsa, szalonna, fehér kenyér, béles, egy pár sült csirke, hagyma, só, paprika, keményre főzött tojás, jóféle törkölypálinka, meg egy pár üveg magatermesztette fáintos boroeska is.

— Itt volnék! — mondta az őrmesternek, a ki az öreg rekrutákat sorakoztatta, de mindjárt nagyot is nézett ám, mert megösmerte az őrmesterben a Kányáék Janiját, a szomszéd faluból, a ki a háború előtt egyre az ő portája körül settenkedett volt és mindaddig ott forgolódott minden adandó alkalommal Juliska mellett, a míg Nagy Pál uram nyiltan meg nem mondta neki, hogy fel is út, le is út, kár koptatni a talpat, Juliskát nem öneki szánták. (Persze, szegénysorsú legény volt Kánya Jani, ámbátor esimos, eléggé dolgoz is, de földhöz ragadt.) A kisleány pityergett egy kicsit, a mikor megtudta, mi történt, de

felemelték, de a hegy tetejéből tüzes lávát okádva, ezen lehülés után sziklaszilárd anyagból, hegyhátakat, magas fensíkokat s összefüggő hegyvonulatokat alkottak. A hazánk területét is hajdan elfoglalt tenger partjain ilyen felső forrongás ütött léket, melyen át a tenger vize elfolyt s ilyen benső forrongás emelte fel hegyeink nagy részét. A kialakult láva és szikla tömegeket a szél és napkiszáritotta, az eső és jég megrepesztette, hasogatta, helyenként megindult a mállás, apró törmeléket és port képezve, de a szél sem maradt tétlen: dényugati szelek páratelt meleg levegővel birokra keltek a száraz hideg északi és keleti szelekkel, a birkózás óriási viharokat szült, villámok csapása verte, szakgatta a kopasz sziklákat, áradat sodorta az elmállott törmeléket, mely hatalmas erővel horzsolta a kisebb nagyobb lejtőket, völgyeket szakgatott a lomhán, tömegesen fekvő magaslatokba. De ború után derű, az összehordott kiszáradt törmelék porát ismét csak a szél szórta széjjel, megtöltve vele a sziklák hasadékait, hogy alapot adjon a szintén általa vetett növényzetnek.

Ezek a természeti jelenségek most is, szemünk láttára alakítják, módosítják a föld felületét, de egy-egy nagyobb szabású átalakító munkájukat csak évszázadok vagy évezredek múlva fejezik be. Hegyeink a régmúlt időben sokkal magasabbak voltak, de az idő vasfoga folyton rága, marja őket, míg majd az idő végtelensége folyamán a tengerbe nem sodródnak s a tenger vizét kiszorítva, ott fognak földséget alkotni.

De nézzük érdeinket jelenlegi állapotukban s figyeljük meg a szél alkotó és romboló hatását, a mint az hegyen-völgyön jelentkezik.

Sűrű, zárt erdőt tarolnak a szorgalmas favágók, súlyos fejszeapásaik alatt egyre-másra dőlnek a százados óriások s az erdő sötétségét az éltető napvilág meleg fénye váltja fel. A szellő, mely eddig a büszke törzsek koronáját bólogatta, most szabadon játszik a vágásterület porában. Alig látunk egy-egy zöld növénykét az árnyas erdő helyén, csakis ott huzódhattak meg félénken, a hol az erdő sűrű menyezetének egy-egy hézagján a napfény átsűrölhetett; de most, hogy a szél járása szabadabbá lett, a szomszédos területek növényzetének milliárd magjait hozza szárnyain, hogy a tar vágásterület kopasz talaját bevesse s ezzel kiszáradástól óvja. A következő év tavaszán tarka köntöst ölt magára a meztelepre vetkőztetett erdei föld, a merre csak nézünk, mindenütt pazar pompa tündöklik, méhek gyűjtik a virágkelyhek mézét, rovarok zsongnak mindenfelé, táplálékot keresve magoknak s s táplálékot nyújtva kedves éneklő madarainknak. Nyáron zamatos cser illatozik s duzzadó bogyójú málna s hamvas szeder bolongat hívogatóan.

De a vágás talajának, az erdőtalajnak, az a hivatása, hogy rajta ismét erdő telepedjék meg. A szél mindenekelőtt elveti a lágylombfák, a berkenye s egyéb fák apró magvait, azután komolyabb formában jelentkezik az erdő telepítése a juhar, kóris, szil, gyertyán és különböző fenyők szárnyas magjainak elvetésével. A szél, bár csak évtizedeken át, festői elegyes erdőt nevel, segítségül híván a madarakat is, melyek a szélnek nehéz magvakat vetik el. Ily módon, a természet örök törvénye szerint keletkeznek a legszebb, legegészségesebb s a legellentállóbb erdők, a melyekben minden fánem a neki legmegfelelőbb helyet foglalja el. A türelmetlen ember azonban.

gyerekebb volt még, semhogy így ne találta volna jónak, a hogy a szülei akarták. Jani nagy búsan ment arrább és éppen jókor következett a háború, hogy a kedvére való katonaeletbe visszakerülhessen.

Nagy Pál meghökkent. Egészen másképpen festett most Kánya Jani, mint akkor; a félkarját nehezen emelte, a mellén érdemrend volt, az arca komoly, szigorú, katonás. Mindjárt tudni lehetett, hogy már a harcztérről jött, mint sebesült, a kinek itthon úgy veszik hasznát, a hogy éppen lehet s a ki alkalmasint megint a frontra kerül, ha elmulik a baja és meggyógyul. Azon gondolkodott Nagy Pál uram, hogy ne nyújtson-e kezét, hátha illenék tisztességből; próbálta is egy kicsit, de az őrmester úr nem vette azt észre. Csak rákiáltott szigorúan: hol van a behívója, a könyve? Miért nem jelentkezett már tegnap? Itt kellett volna lenni!...

— Nono, — morgott halkán Nagy Pál; azt akarta még mondani, hogy: de henczegsz no. De az őrmester lódított rajta egyet s elvette az írást, betaszította a többi közé, a rekruták sorába. Becsukatom kendet! mondta mérgesen.

— Szépen vagyunk, jól kezdődik, — gondolta Nagy Pál, de már csak hallgatott. Megértette, hogy itt nincsen barátkozás, végigvárta, a míg a beosztását megkapta s a mundért kifaszolta, azután beöltözve jelentkezett az

őrmester úrnál: őrmester úrnak jelentem alászan!...

Kánya Jani végignézett rajta. Jól van, elmehet kend, majd lesz kendre gondom. Ezt úgy mondta, olyan tekintettel, hogy Nagy Pál uramban bizseregni kezdett a titkos aggodalom. — Ejha, — gondolta, — lesz rám gondja! No lám!... Mit kéne cselekedni?...

Az ajtóból hirtelen visszafordult. — Te Jani, ne izélj, — kezdte majdnem alázatosan. De az őrmester a szavába vágott: *vigyázz! hátra arc! in-dulj!* Nagy Pál ezt megértette, ámbár még nem részesült alapos kiképzésben. Engedelmeskedett. Mit is tehetett volna? De meg nem állhatta, hogy — bár háttal fordulva — az őrmesternek legalább ennyit ne mondjon: az izákom tele van minden jóval, a mikor bejöttem, elrekvirálták tőlem; kerítsd meg Jani, oszt csinálj vele, a mit te akarsz.

Sóhajtott hozzá és kiment. Délután megkapta az izákját üresen. Az őrmester annyit sem mondott: no, ez jó volt. Hanem másnap ott volt, a mikor a káplár «egzecéroz-tatta» az öreg ujoneczokat. Rászólt a káplárra: *vigyázn!* kell arra a bundásra, ni! (és Nagy Pálra mutatott) *husta,* mint egy bivaly, *fürge* mozgásra kell tanítani; *vissza-kozz!* *egy-kettő, egy-kettő, állj!*

Így ment napról-napra, hétről-hétre és a mikor a futólépésre került a sor, akkor Nagy Pállal háromszor is

kinek jelszava: az idő pénz! nem elégszik meg a természet lassú, de biztos eredményű munkájával, hanem a vágás helyén, még mielőtt a szelvetette növényzet elhaltasodott volna, önző számítással, hogy csakis értékes fája legyen, egyszerű erdőt nevel, egyenruhába bujtatja a hegyeket, pedig legjobban tenné, ha a természet újmutatását követve, elegyes erdőket nevelne.

A természet is nevel nagykiterjedésű elegyetlen erdőket ott, a hol a fanem igényeinek a talaj, az éghajlat, a napnak, különösen pedig a szélnek való kitettség, minden tekintetben megfelel.

A szél, mely játszadozó szellőből tomboló orkánná növekedhetik, a völgyek mentén éppen úgy folyik, mint a víz, a hol akadályokba nem ütközik, simán, minden károsítás nélkül folyik partjai, a hegylejtők között, de ott, a hol a völgy iránya megförik, vagy a hol hirtelen kiemelkedő magaslatok állnak, a hol a völgy kétfelé válik, a szél annál nagyobb erővel ragad bele az útjába álló hegyek üstökének, minél nagyobb sebességgel száguld a völgy torkolata vagy a hegyek teteje felé, mely utóbbi helyen szintén romboló erővel ömlik át a másik völgybe.

Oly helyeken, a hol a szél a természet törvényeit követve, nagykiterjedésű egynemű erdőket vetett, nem egyszer tapasztalhatjuk, hogy az uralkodó szélnek kitett magaslatokon és oldalakon más, a szélnek sikeresebben ellentálló fanemek díszlenek, így nagykiterjedésű luczfenyvesekben jegenyefenyő-, vörösfenyő- vagy bükkből álló szigeteket találunk. Az első vetéskor a szél bizonyára ide is luczfenyőt vetett, de később a sekélyen gyökerező luczfenyőt kitepte, hogy erősebben gyökerező fáknek

adjon helyet. Mint előbb is említettem, a természet munkája lassú, évszázadokra vagy évezredekre kiterjedő alkotás, rombolás s a romokon új erőteljesebb élet megteremtése s egy olyan megrögzített helyzet, mely az adott viszonyok között a legtökéletesebb. Az erdőgazda akkor jár el a leghelyesebben, ha erdő telepítéseiben a tökéletes helyzethez alkalmazkodik, mert Isten rendelése szerint működő nagymesterünk, a természet semmit sem tesz indokolatlanul, parancsoló szükségesség nélkül. Ha erdő telepítéseink alkalmával a természet örök, megalkuvást nem ismerő törvényeit nem követjük, boszuló eleme a szél halomra dönti fáradozásaink gyümölcsét akkor, a mikor még nem arathattunk. Az ember kapzsisága, mely számító szorgalmát csillogó aranyakban akarta felváltani, fillérekkel lénytelen majd megelégedni, vagy ráfizetni kénytelen a rossz üzletre; mert, ha a szél döntése megindul, ott is dönt, a hol különben, ha pusztító erejét erős gyökérezetű faállományok tartották volna fel, nem döntött volna s a nagy széldöntéseket azután nyomion követi a rovarfalás, mely a még fenmaradt erdőrészetek életerét vágja el.

Az erdők élete századokra terjed, egyes embernek lehetetlen azt keletkezésétől letarolásáig megfigyelni, csak helyi tapasztalatok támogathatnak minket abban, hogy a fanemek választásában és elhelyezésében durva hibákat el ne kövessünk, hogy például magas hegyeségi luczfenyőhöz, hol és milyen magasságig elegyíthető a jegenyefenyő és a bükk a nélkül, hogy a luczfenyőnek ártana s hogy megtudjuk állapítani a határokat, a meddig a bükköt és a jegenyefenyőt, a fagy, a talaj és hőmérséklet iránti érzékenysége alkalmassá teszi a luczfenyővel

megfuttatták a két perezet, mert hát «dusta volt, mint a bivaly». A káplár teljes mértékben az őrmester úr kedvére képezte ki Nagy Pált, a ki azt írta haza, hogy még gyerekkori lapdázásakor sem futkározott annyit és hogy egészen karesúvá lett. De tudom is, hogy miért! tette hozzá elkeseredve és leesapta a pennát.

Mindezt idáig még csak elszenvetde valahogy, hanem a hányszor *munkára* kellett kirendelni az ujonezok közül valakit, a napos altiszt sosem feledte ki abból Nagy Pált. Még kaszárnyát is súroltattak vele és a favágásnál is segítenie kellett a százados úr számára. — Hm, hm, — dünyögött magában, ezen segíteni kéne; tündődött, ne menj-e panaszra; de ki ellen? az őrmester keze volt mindenben, a nélkül, hogy az őrmester maga eszelekedte volna. Utóbb még megbüntetik, csakugyan becsukják. Iszen volna egy módja, az bizonyos, de azt most már mérgében sem akarná, hogy ez a komisz Kánya Jani végül a markába nevehessen. A mikor azt gondolta «komisz», maga is meghökken. Lehet az *komisz*, a kinek a mellén vitézségi érdemrend fityeg?! Visszavonta. Hanem hát nem jó ember, no, mert nyilván bosszút áll most.

És a mikor ezen tovább tündődött, akkor meg megint csak más jutott eszébe, az, hogy lám, 'iszen háború van és a ki bírja, az marja. Vajjon kérdik-e az ellenséges népek, mi illik, mi szabad, mi tetszik minenkünk? 'Iszen ha a

muszka idáig juthatna, elpusztítana mindent, hogy kőkővön nem maradna és akkor olyan rettenetesség is történhetne, hogy azt az édes, szép kisleányt, azt a Juliskát valami kozák ölelgetné! Felordított erre a gondolatra. Hirtelen visszatért a képzeletével, ide az őrmesterhez, Kánya Janihoz, a ki magyar, a ki hős katona, akármilyen földhöz ragadt is, a ki már ontotta a véré a hazáért és a ki talán éppen azt a kutyafejű kozákot vágta agyon a hareztéren, a ki ha idáig bír jutni, az ő Juliskájára vetett volna szemet, emelt volna kezét. Elborzadt és valami különös, eddig még nem érzett halát kezdett érezni Kánya Jani iránt, a kinek a jóvóltából mindennap megfuttatták.

— Igaza van, — mormolta, — 'iszen nem akartam neki adni a kisleányomat, pedig szerették egymást, láttam én azt. Most aztán futhatok! Nem futok! — tette hozzá elszántan és erős akarattal. — Nem futok én, majd megtalálom én annak a módját.

Nem sokat gondolkodott, sietett az őrmesterhez, a ki éppen a századszobában foglalatzkodott és magában volt. Hogy ne legyen kénytelen «komédiázni», szalutálni, kint hagyta a sapkáját, meg az oldalfegyverét, bizalmasan toppant be, ezzel a kiáltással: — Te Jani, ne haragudjál már, no!

Az őrmester sejtette, hogy ezután még egyéb is következik; volt annyi esze, hogy el ne routsza azt, a mi maga-

való elegyítésre. A lucz- és erdei fenyő különböző igényekkel lépnek fel a talaj és a világosság tekintetében, magassági növekedési viszonyaik is különfélék, mégis vannak termőhelyek, a hol a luczfenyő és az erdei fenyő fiatal koruktól egészen a vágatási korig együtt jól növekednek.

Minden fanem természetes úton felújítható. Általánosan mondhatjuk, hogy a fanem és a felújítási mód megválasztásában alkalmazkodjék az erdőgazda a természethez, tehát a hol bükk, jegenyefenyő, tölgy, vörösfenyő stb. természetes úton előfordul, ugyanazon a helyen magvetés útján ugyanazokat a fanemekeket nevelje; ebben segítségére lesz a természet rettegett eleme a szél is, mely a természet törvénye szerint időnként azért is olyan erős, hogy nehezebb magvakat is szállíthasson s így nagyobb területeket bevethessen; de a szél hozza a tenger felől a sűrű esőfelhőket, melyeknek jótékony esője megtermékenyíti, zsendő életre kelti a bevetett vágást.

Ültetésnél is az erdészeti gyakorlatban az egyes és soros ültetést mindinkább felváltja a csoportos elegyítés.

A csoportos elegyítésnek alapja: hogy minden fanem a természet által számára kijelölt területen a saját nembeli egyedek csoportjában növekszik a legjobban. Csoportos ültetéssel és elegyítéssel védekezhetünk legbiztosabban a szél romboló hatása ellen azzal, hogy a szélnek kitett élekre és magaslatokra mélyen gyökerező fanemekeket ültetünk.

Boldogult királyunk első zergevadászatáról.

1913 december hó 2-án volt hatvanötödik évfordulója, hogy Ferencz József az osztrák trónra lépett és átvette az uralkodást. Ebből az alkalomból az «Über Land und Meer» német képeslap ünnepi számot adott ki, a melyben hivatott tollú írók írtak ezikkeket Európa legtiszteltebb uralkodójáról, házáról és az általa annyira kedvelt császárvárosról, Bécsről. Különösen érdekes és az uralkodóra nézve jellemző ebben dr. Schnürer cikke, melyben a királyról, mint szenvedélyes vadászról emlékezik meg s a melyben annak a bizonyítására, hogy mennyire testestől-lelkestől igazi vadász volt királyunk már gyermekkorában is, idézi a magán- és családi levéltárban megőrzött iskolai füzetekből az akkor még fiatal főherceg egyik dolgozatát, a mit 1843-ban írt. A feladványt a főherceg tanára utasítására írta a magas Schrotton tartott zergevadászatról, a melyben ő is résztvett s ez volt első efféle szereplése.

«Már régóta örömmel néztem elébe ezen érdekes mulatságnak, mert még eddig sohasem vettem részt zergevadászaton. Erős is volt a reményem, hogy elérnem leghőbb vágyamat és sikerül egyet a nemes állatok közül leteríteni.» A tulajdonképeni vadászatról és annak lefolyásáról pedig a következőket írta:

— Állásomból a sűrűn álló fák és bokrok miatt a szomszédos állásig nem láthattam. Egy hosszú órai várakozás telt el, miközben feszült kíváncsisággal tekintgetten a balról elterülő hegységre, de semmit sem vettem észre. Végre felhallatszott a hajtók lármája és örömsikoltása, a mely sokszorosan visszhangzott a hegyekről,

magától kezd megjavulni. Csöndes szóval mondta: — üljön le Nagy Pál uram, mi kéne, ha vóna?

Az öreg ujoncz megkönnyebült. Ez már más hang volt, így már lehet beszélni mindenről, ebben nincs megalázás. Köszörült egyet a torkán.

— Hát kedves Jani öcsém, nem jól volt úgy, a hogy volt, nem ösmertelek *akkor* eléggé, nem tudtam, hogy *hős* vagy. Most hát engedj meg, ne haragudjál rám. Le-gyünk jó barátok.

— Miattam lehetünk, de ha csak fegyverszünetet szeretne kend gazd'uram...

Nagy Pál megértette, közbevágott: — Nem a', ha már én kezdtem, akkor én is folytatom. Világosan beszélek: tudom, hogy Juliskának is fájt *akkor* a szive, no, de ne fájjon ezután. Úgy látom, ember vagy magadért minden-képpen...

— A háború után nekem adja kend? — harsant fel Kánya Jani.

— Neked hát, ebadta! megbecsüllek vele, a *magyar hősnek* adom; ist' ügyse, neked adom, no! Osztt most már elég is legyen abból a futásból, mellestleg.

Az őrmester nevetett. — Persze, hogy elég volt. 'Iszen már jól mozog kend, fürge kend, mint a csik, katonának ez kell. Hogy *kergethessé* az ellenséget, tudja-e?! No, mer ezér'...

— Azt a kutyafáját, én kergetem is! — kergetném, — javította ki magát csöndesedő szóval. Irigyellek ám Jani! teringettét, de szép is lehetett, a mikor azt a medáliát kiverkedted. Hogy is volt az, mondjad!

Jani vállat vont. Tudom is én. Nem tettem én egyebet, mint a mit muszáj volt. Nem érdemes arra sok szót vesztegetni. Mindnyájan azt tettük. Kend is azt tette volna.

— Azt én! — ujjongott Nagy Pál. — Igazad van Jani, de jól ösmersz. Hej, ha most volna egy pár pohár borunk, ennek az öröme...

— 'Iszen van, mondta az őrmester, — a szalonnát, pogácsát, bélest, csirkét bizony megettük a kend iszákjából, de a bora nem volt *romlandó*, abból kendnek is hagytam egy üveggel; nem vitt rá a lelkiismeret, hogy még csak meg se is-kóstolhassa.

Felállott és a ládjából előszedte a rejtett borocskát.

— Nem hittem, hogy ilyen derék becsületes embér vagy Jani öcsém, — mondta Nagy Pál rekruta meghatatlan. — Hát most aztán szivemből is mondom, hogy a tied lesz Juliska. A tied lesz, csak a háború engedje.

Ittak egyet, azután összeölelkeztek.

majd nemsokára hét zergét pillantottam meg, a mint a hajtók zajától megrettenve iparkodtak a hegy felé és utóbb a visszhangtól megrettenve, hatalmas szökésekkel iramodtak vissza egyenest a vadászállások felé. A zergék eközben, számban is megszorodva, egyre közelebb jöttek, már el is dördült néhány lövés, már hallottam a rohanó állatoktól meglázított kövek gurulását s figyelmem egyre feszültebben irányult rájuk, mert óhajom, hogy egyet legalább leteríthessek, közel látszott lenni a megvalósuláshoz. Már a szomszédom is tett egy lövést s mivel hallottam a harasztot közletről zörögni, óvatosan felhúztam fegyverem ravaszát, a mire lenge szökésekkel egy zerge jelent meg előttem a meredek felőli oldalon. Vártam egy kissé, míg közelebb jön s jobban lövésre áll, ám a zerge e közben hirtelen eltűnt az erdő bozótjában. Vártam türelmesen tovább s egyszerre csak egy hatalmas bak tűnt fel a távolban. Pár pillanatra rá közvetlen előttem az állat egyszerre megállt. És ekkor elsütöttem a fegyveremet s a nemes állatot találva, az a meredek gödörbe bukott. Óriás, szinte leírhatatlan volt az örömöm, hogy régóta óhajtott kívánságom beteljesedett s annyira meghatottnak éreztem magam, hogy nem is gondoltam arra, hogy még több zerge is jöhet lövésre, hanem vadászegényemmel fenyeőágra akasztottuk a vadat s bizonyosságul, hogy zergét lőttem, tollas zöld kalapot tettem a fejemre, a mit minden zergevadász visel. Őt vadász öt zergét ejtett el, a mi nem nagy eredmény akkor, mikor kilencz puskás vonult ki s harmincz zerge került a hajtásba. Három zergét hamarosan ki is terítettünk, a hiányzó kettőt azonban kutyákkal kellett előkerestetnünk a szakadékok bokrai közül.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A varsát lehet mindenütt alkalmazni, a hol hozzáértők vannak. A varsát helyesen felállítani nehezebb, mint az eresztő- (tükör-) hálót. Valóságos «kunszt», éles megfigyelés, gyakorlat és ügyesség szükséges hozzá. Elsősorban a halak vonulásának útjait kell kikapasztalni. A varsa kvalitatíve (minőségileg) a tükörhálónál jobb eredményt szolgáltat, mert benne a halak mind életben maradnak. A fonalból készült varsát jobbnak találták, mint a drótból valót. A varsákat rendszeren éjjelre helyezik ki, reggel pedig felszedik. A Verse-völgyzárónál — a hol a varsázáshoz igen jól értenek — a szárnyas varsákat a völgyzáró meder felső részén, közel a patak torkolatához helyezik el csónakról rudak segítségével olyan mélyen, a mint az csak lehetséges. A varsa szája a patak felé van fordítva s ügyelnek arra, hogy a varsák szárnyai — nehogy előttük vagy mellettük a halak elmenekülhessenek — egymást ériék. A varsák jobb és kényelmesebb elhelyezése végett ajánlják, hogy az említett helyen a medret mindenféle lomtól, fatuskótól stb. meg kell tisztítani vagy hogy a varsák elhelyezésére a mederben lapos, hosszú árkokat ássanak ki. Varsával mindaddig lehet halászni, míg az időjárás enged. Miután a var-

sában fogott hal épségéből és frissességéből semmit sem veszít, a varsa alkalmazása különösen ott lesz indokolt, a hol rendszer fogvasztás nincs és így a halat raktározni kell, továbbá a hol anyaghalakat fognak ikratermelés czéljából. Természetes, hogy az említett esetekben haltartókról is kell gondoskodni. Ilyenek létesítésére rendszerint bőven van alkalom akár a völgyzáró gátfala alatt, akár a völgyzáró valamely mellékvölgyében, ha a völgyzáró egy részét gáttal elrekesztjük, vagy akár függetlenül a völgyzárótól, bármely forrás vizét felfoghatjuk ilyen czélra.

A völgyzáró halászathoz *Eberts és Huppertz* ajánlották még a Rajnán használni szokott ú. n. «*Ankerknüle*»-t. Ez egy 8—35 m. hosszú, 4 m. magas háló 8—10 m. széles nyílással. A nyílás a folyó sodrával szembe néz és a háló úgy működik, mint a varsa. Tapasztalatok azonban eddig erről a készségről a völgyzárókban nincsenek.

A dobóhálót (pendelhálót) eddig még csak az Urft völgyzáróban alkalmazták. Az eredmény elég jó — de rosszabb a tükörhálónál.

Az eresztő- (tükör-) hálón és varsán kívül a völgyzáróhalászatnak 3-ik jelentékeny eszköze a húzóháló (kerítőháló vagy gyalom). A használni szokott húzóháló hossza 100 m., magassága 15 m., közepén egy 7 m. hosszú, zsák alakú részzsel. A szembőség 32, a zsák vége felé 15 mm.* Anyaga kenderfonal. Az alsó és felső ín löszőr, felül parafafűszóval. A kerítőhálóval, a hol eddig alkalmazták, a hol a kezeléséhez értettek és a hol alkalmazását a talajviszonyok megengedték, általában jó eredményt értek el. A pontyféle halak közül többfélélt kerítőháló nélkül fogni sem lehet. Ez a háló alkalmas nagymennyiségű halnak sértetlen állapotban való kifogására. A hozzáértőket nevelni kell és pedig vagy a tőkeelőket küldjük el a hivatásos halászok mesterségét elsajátítani, vagy hivatásos halászokat hívunk a völgyzáró évi lehalászásához, a mely alkalommal, ha a tanulók többen vannak, halászási tanfolyamot tarthatunk. A kerítőháló alkalmazásának másik fontos feltétele az, hogy a talaj felszíne a halóhúzást ne akadályozza. Visszamaradt galyak, a tuskók, nagyobb kövek és egyenetlenségek akadályozzák a háló húzását. Ez okból kifolyólag a tuskókat s nagyobb köveket már a völgyzáró építése alkalmával el kell távolítani és a medret ki kell egyengetni. Az egyengetés, a nagy költség miatt, nem terjedhet a meder egész területére, hanem annak csak azon részeire, a melyek a lehalászásra (a tanya vetésére) alkalmasak. Különösen alkalmasak ilyen czélra a szelid lejtőjű mélyedések, az annakelőtte rétes völgyek, illetve erdei rétek (tisztások), a melyek a lejtőn fekszenek. Ezeket a helyeket a völgyzáró helyszínrajzán jellel, a parton pedig megfelelő esővával látjuk el, hogy felkeresésük minden időben könnyűszerrel történhessen.

Egyéb általános javaslatok.

A mint tudjuk, az ivarérett pisztrángféle halak a fajfentartás ösztönét követve, iváskor a folyó (patak) felsőbb szakaszai felé vándorolnak és onnan az ívás befejez-

* Ára 400—500 márka.

tével eredeti tartózkodási helyükre, a mélyebb vizekbe térnek vissza. A felsőbb szakaszokon kikelő ivadékok növekedéséhez képest szintén lejjebb és lejjebb vándorol. A halak ezen életműködésén és sajátágán alapszik az a halgazdasági szabály, hogy a völgyzáró (vagy bármely természetes tó) a vele összefüggésben levő patakhalózáttal együtt lehetőleg egységesen műveltessék. A miből az következik, hogy pisztrángos völgyzáróknál okszerű halgazdaságot és üzemet feltételezve; a tulajdonosnak igyekezni kell a tápláló patakokban gyakorolható halászati jogot is vétel vagy hosszúlejárátú bérlet útján megszerezni. A völgyzáró halállományának fennmaradása legtermészetesebb módon a patakokból bevándorló ivadékhalak útján megy végbe. A patakokban lévő ezen természetes halszaporulatot a szükséghez képest megfelelő számú mesterségesen keltett ivadéknak a patakba való helyezésével egészíthetjük ki. Ha már most a tápláló víz és a völgyzárón gyakorolható halászati jog nincs egy kézben és ha a völgyzáró a torkolatnál nincs elzárva, megeshetik, hogy ívóhalainkat az idegen patakokban összefogdossák és ezáltal a természetes halszaporulat-jelentékeny értékétől esünk el. Ugyanerről mondunk le akkor is, ha a völgyzárót a patak-torkolatnál elzárjuk, mert ez esetben ivarérett pisztrángjaink a völgyzáróban meg sem ívnak, vagy ha megívnak, akkor a lerakott ikra és a kikelő zsenge ivadék léte nincs biztosítva. Ilyen esetben a természetes halszaporulat mesterséges pótlásáról kell gondoskodni, noha joggal mondhatjuk, hogy a természetes szaporulat nélkül a salmonidás völgyzárók halgazdasága legtöbb esetben igen költséges és nagy rizikóval járó lesz.

Előfordul, de különösen ott, a hol az orvhalászat nagyon elterjedt, indokolt is, hogy a patak a torkolatnál a felfelé vonuló ívó (anya-) halak elől megfelelő berendezéssel elzáratik. Indokolt lehet ez még akkor is, ha kizárólagos tulajdonosai vagyunk a környékbeli összes halászati jogoknak. Ez utóbbi esetben a patak hálózatát csupán ivadékkihelyezésre használjuk.

Az előadottakkal kapcsolatban még kell jegyeznünk azt, hogy ha a természetes szaporulat biztosítva is van számunkra, ez egyedül a legtöbb esetben nem elegendő a völgyzáró teljes gazdasági kihasználásához, hanem e célból azt mesterségesen nevelt ivadékkal kell népesíteni. A mesterséges halasítás azonban, mint a hogy ez a westfalai völgyzárók előbb közölt kimutatásából kivehető, aránylag — az elért eredménnyel szemben — igen költséges és így semmi sem lehet reánk nézve fontosabb, mint az, hogy eme költségeket redukáljuk, illetve, hogy e halasítást olcsóbbá tegyük.*

E célból lehetőleg minden völgyzáró mellett költőházat és ivadéknevelőtavakat kell létesíteni. A költőház létesítése völgyzáróknál rendszerint nem okoz semmi nehézséget s az aránylag kevésbe kerül. Majdnem minden völgyzárófal aknájában, az alagesöveken keresztül áramlik annyi víz, a mennyi a szükséges ikramennyiség kikölté-

* Ez főképp a németországi viszonyokra nézve áll, a hol úgy a zsenge, mint az egynyaras ivadéknak rendszeres piaci ára van. Nálunk erről 1—2 esettől eltekintve, alig lehet szó. Kereslet nincs, pisztrángos tógazdaságaink legfeljebb a kivitelre dolgozhatnak.

séhez bőségesen elegendő. Ilyen helyen a vizet szűrni sem kell, mert az már meg van szűrve, a sötétség kellő, a hőmérsék egyenletes.

Elegendő az alageső vizét egy hosszú esatornába terelni, a mely esatorna nyílásán keresztül az előtte elhelyezett költőedényekbe osztjuk szét a vizet.

A költőhelyiségben kikelt zsenge ivadékokat — megfelelő feljetttség mellett — a patakok felső szakaszaiba helyezjük ki. Ezt az eljárást követjük mindig, ha a patakhoz fűződő halászati jog a völgyzáró tulajdonosának birtokában van. A hol nem ez az eset, vagy a hol az orvhalászat gyakori, ott nem lesz elegendő csupán zsenge ivadékokat nevelni — mert azt a völgyzáróban számtalan veszély fenyegetné — hanem ivadéknevelőtavak létesítése által egynyarasokról is kell gondoskodni. Ivadéknevelő tavat még ott is létesítünk, a hol költőhelyiség nincs, mert kevesebbe kerül a zsenget egynyarassá nevelni, mint kész egynyaras ivadékokat vásárolni. Völgyzáró közelében szintén nem lesz nehéz ivadéknevelőtavakat létesíteni. A völgyzáró alatt, vagy a völgyzáró mellékvölgyében alkalmas hely rendszerint bőven kínálkozik. Hogy a zsenge ivadékokat mesterséges táplálék (takarmány) nélkül neveljük-e fel, ez függ egyrészt az ivadéknevelőtavak nagyságától és jóságától, másrészt a nevelendő ivadék számától. A hol annyi ivadéknevelőtavat lehet létesíteni, hogy azok egyike mindig szárazon állhat és így a talajerő felujulhat, ott az ivadék etetésétől bátran eltekinthetünk. A hol viszont a tavak kicsinyek, az ivadék száma pedig nagy, ott a mesterséges táplálás lesz helyénvaló. Takarmányul sokféle anyagot használhatunk, de sok esetben sikerül ez a helyi konyha- és egyéb hulladékból is. Thienemann mindazáltal ajánlja, hogy friss tengeri hallal soha se takarmányozzunk, mert ezáltal a salmonida, féle halak betegségét igen könnyen behurcolhatjuk.*

Végül a völgyzáróhalászat fejlesztése végett szükséges volna, hogy a vízjogi, illetve a halászati törvény a völgyzárót «zárt víznek» minősítse, hogy abban a halászat korlátlanul gyakorolható legyen.

A sztrichnin az állatok mérgezésénél.

Böhmerle Emil es. kir. főerdőtanácsos arra a kérdésre, hogy a salétromsavas sztrichnin hosszabb raktározás alatt hatékonyságát elveszti-e és hogy ennek a processzusnak mi az oka, tájékoztatásul a következőket írja:

A sztrichnin, mely a ragadozó állatok pusztításánál salétromsavas só alakjában nyer alkalmazást a fény és a levegő iránt érzékeny kristályokat alkot. Ennek tartóságára feltétlenül szükséges a száraz külső levegő, és a jól záró üvegedényben való tartás. Természetesen nem szabad magasabb hőmérsékletre, pl. 100° C-on felül felmelegíteni. Ha jól záró üvegedényben, száraz helyen tartjuk a sztrichnint úgy felbomlása nem következik be.

* Nálunk a friss tengeri hal ára és a szállítási költség nagysága miatt azt takarmányul nem is alkalmazhatjuk.

Az irodalom feljegyez ugyan panaszokat, hogy a sztrichnin raktározás folytán hatékonyságából veszített, de sem ezeknek a panaszoknak a helytállóságát, sem a hatékonysági csökkenés okait nem állapítja meg.

Ismeretes, hogy a sztrichnin és az azzal megmérgezett csalétek gyakran a miatt nem vezet eredményre, mert a ragadozó állatok a csalétek keserű íze miatt otthagyják vagy kiköpik. A sztrichninnek oly gyakran megfigyelt sikertelen hatása arra vezethető vissza, hogy túlságosan nagy mennyiség alkalmaztatik, úgy hogy az állat túlerős gyomorizgatás folytán az egész mérgezett falatot kihányja. Ezt különösen macskáknál figyelték meg, de áll az más ragadozó állatra is. A megmérgezendő állat test-súlyának egy kilogrammjára 1 milligramm sztrichnint kell számítani. Így egy tíz kilós rókának elég, ha a csalétekbe 0.01 gramm sztrichnint teszünk ötven-, vagy százannyi czukorral keverve.

Vadászemberek jegyezzék meg a következőket:

1. Lehetőleg csak tiszta Strychninum nitricumot vásároljunk. A ragadozók pusztítására leggyakrabban alkalmazott sztrichnin-nitrát gyakran nem tiszta és brucintartalmú. Bár maga a brucin is erős mérge, mégis néhány vadász tapasztalata szerint a brucinnal erősen kevert sztrichnin-nitrát, épúgy mint más anyagok hozzátevéle (pl. Dextrin) által hamisított sztrichnin kevésbé tartós és ezért kevésbé hatékony is.

2. A kristályokat dörzsöljük szét lehető legfinomabb porrá, hogy így a sztrichnin olvadását elősegítsük. Ekkor már nem árt, ha a por nyirkos és ragadós lesz.

A ragadozók mérgezésénél a fődolog a csalétek megfelelő előkészítése, a mit sohasem lehet elég sokszor ismételni.

Gazdasági tanácsadó.

A baromfi tenyésztörzsek összeállításáról. Tenyészetünk jövőndő nemzedéke a tenyésztörzsek mikénti összeállításától függ, mert ha azokat helytelenül vagy egyáltalában nem állítjuk össze, mely utóbbit a legtöbb tenyészetben tapasztalni lehet, olyan tenyészetekben a jövőndő nemzedékektől nincsen mit várnunk. Szóval a baromfitenyésztés művésze a tenyésztörzsek helyes összeállításában rejlik, legyen az pepiner- vagy tömegbaromfitenyésztés. A tenyésztörzsek mikénti összeállításáról már annyiban is érdemes megemlékezni, mert annak az ideje már itt van, mivel azt akkor kell végrehajtani, a midőn állományunk a vedlésen már teljesen átesett.

Tenyésztésre mindenkor csak erőteljes és egészséges állatokat alkalmazzunk, továbbá küszöböljük ki a küllemi hibákkal bíró állatokat, úgymint az orpingtonoknál a hosszúlábúakat — ezt különösen ajánljuk, mivel mai napság már alig-alig lehet mély állású sárga orpingtonokat hazánkban látni — a tollaslábúakat, a csapott farúakat, a magas farokállásúakat, a hibás tarajúakat, a fehér fülebernyegeseket, a hosszú tojásdad (varjú) fejjel bírókat és a színhibásokat stb.; végül legyünk még tekintettel a tollrajzra is. Ilyen állatokat azért kell kiküszöbölni, mert

ezek a hibák átöröklődnek utódaikra. Továbbá a fenti küllemi hibákon kívül az olyan állatkákat is zárjuk ki a tenyészetünkől, amelyek valamikor komolyabb betegségben szenvedtek, mint pl. baromfidiftériában, mert az ilyen állatok utódai öröklik az ezen betegségre való hajlandóságot; ilyen állatokat legfeljebb csak akkor indokolt a tenyésztésre meghagyni, ha máskülönbén kiváló belső tulajdonságokkal és kifogástalan küllemmel bírnak, pl. a tyúkok igen jó tojók és gondos anyák, a kakasok meg, ha tüzesek és jó tojó anyáktól származnak.

A mint már az előbb is említettük, ügyelni kell arra, hogy a tenyésztésre megtartott állatok a fajta jellegének minden tekintetben megfeleljenek, valamint arra, hogy azok edzettek is legyenek, mert elpuhult állatoktól edzett utódokat nevelni nem lehet; ez éppen úgy van, mint az embernél, hiába edzzük magunkat a páter Kneipp stb. módszerek szerint, mégsem leszünk olyan edzettek, mint a sátoros oláhezigányok, a kik télvíz idején is a szabadban félig meztelenül alusznak, innen van az, hogy egyik-másik tenyésztő azon siránkozik, hogy ez vagy a másik nyugati fajta baromfi nem olyan edzett, mint a magyar parlagi; ez csak téves nézet, mert az a nyugati fajta is éppen olyan edzett lesz, mint a parlagi, ha a tenyésztörzsek összeállításánál is már tekintettel vagyunk arra és ha továbbá azokat generációról-generációra azokká neveljük.

A tenyésztésre kiválasztott állatoknak kövéreknek sem szabad lenniök, mert az ilyen egyedek tenyészlusták; sem pedig igen fiataloknak vagy öregeknek, mert ilyen korú állatoktól egészséges és erőteljes utódokat várni nem lehet. A legmegfelelőbb, ha egyéves kakasokat és kétéves tyúkokat alkalmazunk tenyésztésre, szóval teljesen kifejldött állatokat, illetve ezzel azt akarjuk mondani, hogy késői keltetésű idei állatokat ne alkalmazzunk. Két évnél tovább csakis igen értékes állatokat alkalmazzunk tenyésztésre, mert a korról csökken az állat tenyészképessége, a mint már az előbb is felemlítettük. Egyéves kakast azért ajánlunk, mert ha csak két évig alkalmazzuk tenyésztésre, akkor még mindig olyan korban lesz, a mikor a kakas még tüzes, mert ha idősebb kakast alkalmazzunk, akkor attól a tél folyamán hiába várunk termékenyített tojásokat, mert az ilyen öregebb állat csak tavasszal fog felmelegedni, illetve addig tyúkjával nem igen fog törődni. Egyegy kakasnak a nehezebb fajtákból legfeljebb 8—10 drb. tojót oszszunk be, a könnyebb fajtáknál 10—15 darabot is beoszthatunk.

Az olyan tenyésztő, a ki tenyészetét a tojás termelésére óhajta berendezni, az csakis jó tojóegyedeket válasszon ki és gondja legyen arra, hogy mielőtt a tenyésztörzseket összeállítja, tojóit a tojásrakásban ellenőrizve legyenek.

Azon esetben, ha állományunkat vétel által akarjuk kiegészíteni, akkor ezeket az állatokat még az ősz folyamán szerezzük be, mert így elegendő idejük lesz a baromfiaknak az új otthont és egymást megszokni. A vételeknél figyelem fordítandó arra is, hogy lehetőleg a mi időjárás viszonyainknak megfelelő helyekről vegyünk csak baromfit, mert a nagy hőmérsékleti különbségek igen megbosszulják magukat; ez különösen azokra az erdészeti alkalmazottakra vonatkozik, a kik igen magasan a tengerszín felett laknak.

A tenyésztörzseket lehetőleg már korán állítsuk össze, legalább is a jelenlegi időszakban, illetőleg még a tél beállta előtt. A már egyszer összeállított tenyésztörzseket etessük jól és tartsuk melegen — különösen a zordabb klímájú magasabb hegyek között — hogy karácsony után már megkezdhesék a tojásrakást; ha ugyanis erre gondot fordítunk, akkor mindig korai keltetésű csibéink lesznek, ha csak valamiféle rendkívüli körülmény nem jön közbe.

A tenyésztörzsekbe kiválasztott baromfiak etetésére nagy gond fordítandó, azoknak semmiesetre se szabad olyan eleséget nyújtani, a mely a tojásrakási kedvre izgatólag hatna, mint pl. borsnak, zöldpaprika magnak, köménynek stb.-nek az etetése. A túlzásos eleségek adagolásától is óvakodjunk, mert ha erre nem ügyelünk, akkor szárnyasaink igen könnyen meghízhatnak, már pedig a kövér baromfiak — a mint már az előbb is jeleztük — tenyészlustákká lesznek és ennél fogva igen kevés termékeny tojással fognak minket ellátni.

A legezészerűbb a tenyésztörzs állatainak reggel valami féle tápláló, de nem túlzásos lágyságú eleséget és kevés csontdarát nyújtani, de csak annyit, a mennyit egyszeri etetésnél elfogyasztani képesek. A déli etetéshez meg szemes és zöld eleséget adni — ez lehet ocsú is — és pedig annyit, amennyit csak elfogyasztani képesek. Az esteli etetéshez szemes eleséget ajánlatos nekik nyújtani, azért tisztán szemes eleséget csak, mert ezt a baromfiak lassabban emésztik és így begyök nem ürül oly gyorsan ki, ezáltal reggel nem lesznek túlélésesek.

Ebben a néhány sorban óhajtottunk reámutatni arra, a mit minden tenyésztőnek szem előtt kellene tartania, mielőtt tenyésztörzseit összeválogatná. *Bászeli Elek.*

A nyúlhús eltartása. A «Köztelek» egyik számában írta Sztankovics János úr a következőket:

Ott, hol jégverem van és az időjárás alkalmas a jégvágásra és ha ezen idő is beleesik még a nyúl vadászat idejébe, a lelőtt nyulat oly módon szokták eltartani, hogy rétegenként a jég közé helyezik el, a melyet aztán a jégtömeg megmozgatása nélkül akkor használhatnak fel, a mikor egy-egy ilyen «nyúlréteg» a jég közül előbukkan.

Az ily módon eltartott vad hús, különösen ha későbbi időben kerül fogyasztás alá, rendesen igen lágyságú, majdnem kenőesszerű.

Városi háztartásokban, a hol nincs jégverem, a hol tehát a leírt módon nyulat eltartani természetesen nem lehet, a vadászatról 10—12 nyúllal hazatérő vadász a megunásig kénytelen nap-nap után nyúlpecsenyét enni, vagy azt elajándékozni.

A lelőtt nyúl eltartásának egy nem igen ismert módjára kívánom felhívni ama vadászok figyelmét, a kik nem a vadkereskedők részére vadásznak, hanem a vadászszakmányt háztartásuk húsinségének enyhítésére használják fel. Az alább említendő eltartási mód kisebb háztartásokban is kivihető és pedig jégverem nélkül, a melylyel a nyulat hónapokou keresztül, romlatlan friss állapotban lehet eltartani, hozzá igen egyszerű és olcsó módon, mert nem kell hozzá a nyúl és a nyúlpecsenye készítése alkalmával amúgy is szükséges anyagokon kívül más, mint

annyi ugorkás üveg, mint a mennyi nyulat eltartani akarunk.

Az eljárás a következő: A meglőtt nyulat lenyúzzuk és belső részeitől megszabadítjuk. Közben a szokásos páczot elkészítjük, de arra ügyelünk, hogy a pácz kissé savanyúbb és sósabb legyen, mint rendesen szokott lenni és addig főzzük azt, míg a páczhoz adott szokásos zöldségfélék egészen megpuhulnak. Az így elkészített páczot egy fazékba öntjük és beleteszük a nyulat és ezt is felfőzzük benne.

A főzés után kivesszük a fazékból és egy megfelelő nagyságú befőttes vagy ugorkás üvegbe helyezük el azt, majd azután a páczlevet a zöldséggel együtt melegen ráöntjük. Az üveget kettős hólyagpapírral jól lekötjük és aztán egy óra hosszáig vízfürdőben pároljuk (kidunsztoljuk), majd aztán száraz, hűvös kamrában a fogyasztásig elraktározzuk.

Egy nagyobb üvegbe természetesen több nyúl is elhelyezhető, csak az a fő, hogy ha az üveget egyszer felbontottuk, annak tartalmát azonnal fel is használjuk.

Hogy mily hosszú ideig tartható így el a nyúl, nem tudom, de az, hogy nővérem, kitől a fenti eltartási eljárást tanultam, május hó 9-én — tehát közel 4 hó után — igen finom nyúlpecsenyével kedveskedett abból a nyulból, a melyet január hó végén ért utól a halálhozó nyúlserét, arra enged következtetni, hogy a vadászati idény végétől az új vadászati idény kezdetéig eltartható a vad ily módon és hozzá oly állapotban, mely abban különbözik a jég közé rakott nyultól, hogy ennek hús nem puha és lágyságú, hanem teljesen olyan, mint a frissen lőtt nyulé szokott lenni.

Különfélék.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. *Kitüntetést kaptak:* *Balás Dezső* m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy, a III. oszt. katonai érdemkeresztet; *Bernard József* m. kir. erdőmérnök, cs. és kir. tart. tüzérfőhadnagy signum laudist; *Krause Dezső* m. kir. erdőmérnök, m. kir. szk. honvédfőhadnagy signum laudist; *Papp Jenő* m. kir. segéderdőmérnök, cs. és kir. tart. hadnagy signum laudist; *Szokol András* m. kir. segéderdőmérnök, cs. és kir. tart. tüzérhadnagy signum laudist másodízben; *Balás Emil* m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy a III. oszt. katonai érdemkeresztet; *Budisavljević Tódor* kir. erdőmérnök, cs. és kir. tart. főhadnagy signum laudist másodízben.

Hadifogságba jutott: *Budisavljević Tódor* kir. erdőmérnök, cs. és kir. tart. főhadnagy (Tetionchy).

Halálozás. *Esztégár Bálint* m. kir. erdőtanácsos, a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatal főnöke, munkásságának 53. évében, október hó 30-án Sopronban,

Sebők Ernő m. kir. főerdőmérnök, a bustyaházai m. kir. erdőrendezés vezetője, életének 48. évében, hosszas szenvedés után november hó 25-én Budapesten,

Kralovanszky János m. kir. erdőszámtanácsos, életének 46. évében rövid szenvedés után november hó 25-én Lugoson elhunyt.

Az Erdészeti Zsebnaptár árának változása. Az Erdészeti Zsebnaptár előállításának költségei már több év óta meghaladták a naptár eladásából befolyó összeget. Ez a körülmény és az előállítási költségek újabb emelkedése arra kényszerítették az Országos Erdészeti Egyesületet (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.), hogy a naptár árát az 1917. évre szóló naptárral kezdődően tagjai és «Az Erdő» előfizetői részére 3 K-ban, nemtagok részére 4 K-ban állapítsa meg. Egyes naptárak rendelkezése esetén 45 fillér, két darabnál 60 fillér, három darabnál 75 fillér, négy darabnál 90 fillér, ennél nagyobb mennyiség rendelkezésénél pedig 1 K 20 fillér postaköltség előzetes beküldését is kéri az egyesület, mert hármentetlen csomagokat a posta nem vesz fel, az utányételes küldés pedig aránytalanul drágább.

Az 1916. évi naptárt még a régiáron szállítja az egyesület.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Tisztelt Szak- és tagtársak!

Az «Az Erdő» szaklapunkban is olvastátok azt az örvendős eseményt, hogy Ő es. és ap. kir. Felsője nagyságos Kaán Károly m. kir. főerdőtanácsos urat miniszteri tanácsossá kinevezte; és a m. kir. földművelésügyi Miniszter Úr Önmagyméltósága a kincstári erdők ügyének vezetésével és igazgatásával megbízta.

Ez a kinevezés és megbízás a kincstári erdőaltiszti karban annál nagyobb örömet keltett, mivel jóindulatú, atyailag gondoskodó jótevőjét és pártfogóját érte ez a magas kitüntetés. De nemcsak az erdőaltiszti karban, hanem az egész erdészet körében keltett örömet ez a magas kitüntetés, mert ezzel páratlan nagy szaktudás és fáradhatatlan szorgalom lett jutalmazva.

Hogy az erdőaltiszti kar öröme ne csak bensőleg, hanem külsőleg is kifejezésre jusson, az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» f. évi október hó 16-án küldöttségileg jelent meg Öméltóságúnál, hogy ezen magas kitüntetés alkalmából az egész erdőaltiszti kar nevében üdvözölje, szeretetének és ragaszkodásának kifejezést adjon. Öméltósága szívesen fogadta a küldöttséget és megjelenését szívélyesen megköszönve, továbbra is jóindulatáról és pártfogásáról biztosította.

E nap folyamán a küldöttség nagyságos Bund Károly úrnál az «Orsz. Erd. Egyesület» érdemdús titkárnál is tisztelgett, hogy az Egyesület részéről az erdőaltiszti karral szemben tanúsított jóindulatot és támogatást megköszönje és azt továbbra is kikérje.

A nagyságos Titkár úr a küldöttséget ugyancsak szívesen fogadta, s kitárába helyezte az Egyesület részéről való további támogatást. Besztercebányán, 1916. évi november hóban.

Hazafias üdvözléssel: A Szövetség vezetősége

Hivatalos közlemények.

A m. kir. ministerium 1916. évi 2477. M. E. számú rendelete a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6233. M. E. számú és 1915. évi 34. M. E. számú rendeletek némely határozmányának módosítása tárgyában.

A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6233. M. E. számú rendelet 6. pontjának első bekezdésében és az e rendelet kiegészítése iránt kiadott 1915. évi 34. M. E. számú rendelet 2. pontjában foglalt határozmányok részben való módosításaként a m. kir. ministerium, a minisztertanácsnak 1916. évi július hó 21-én hozott határozata alapján a következőket rendeli:

Az 1914. évi 6233. M. E. számú rendelet 6. pontjának első bekezdésében és az 1915. évi 34. M. E. számú rendelet 2. c) és d) pontjaiban említett állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák részére, valamint az 1915. évi 34. M. E. számú rendelet 2b. pontjában említett állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák közül azok részére, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségüknek teljesítése végett léptek be önként a közös haderőbe vagy a honvédségbe, az őket az 1914. évi 6233. M. E. számú, illetőleg az 1915. évi 34. M. E. számú és 2096. M. E. számú rendeletek értelmében megillető polgári illetményeket — az idézett rendeletek szerint járó mértékben és az ugyanott meghatározott módzatok mellett — a rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségük idejének letelte után — a mennyiben továbbra is tényleges katonai szolgálatban maradtak — ki kell utalványozni, és pedig:

1. az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák részére, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségüknek idejét 1916. évi augusztus hó 1-je előtt már betöltötték, 1916. évi augusztus hó 1-től, illetőleg a lakáspénzt — a mennyiben ez más időponttól kezdve esedékes — az 1916. évi augusztus hó 1-jét követő legközelebbi esedékességi időponttól kezdve;

2. az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák részére pedig, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségüknek idejét 1916. évi augusztus hó 1-je után töltik be, a rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségük idejének leteltét követő legközelebbi esedékességi időpontoktól kezdve.

Budapest, 1916. évi július hó 29-én.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóság-nak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

41,713 szám.
1916. I. B. T.

(A külső szolgálatban alkalmazott altisztek irodai szolgálatra való berendelésének mellőzése tárgyában.)

Az 1913. évi február hó 7-én megtartott értekezleten az igazgatási hivatalok főnökeivel szóbelileg már közölt felhívás kapcsán ez uton is figyelmeztetni, hogy a hivatal központjába irodai szolgálatra a külső szolgálatnál alkalmazott főerdőőrök, erdőőrök, erdőlegények és segéderdőőrök közül senkit be ne rendeljen, illetve át ne helyezzen, sőt a mennyiben a központi irodai szolgálatra már beosztott altisztek közül valamelyik ezen szolgálatnál nélkülözhető volna, az illetőt a külső szolgálat ellátására helyezze ki.

Ha az igazgatási hivatalnál valamely altiszt nyugdíjazása, halála stb. folytán a központi irodai személyzetben apadás áll elő, az így megürült munkakörök ellátásával a 44,238. 1916. számú rendeletem értelmében alkalmazható díjnokok bízandók meg.

Minden ettől eltérő intézkedés engedélyezését magamnak tartom fenn.

Budapest, 1916. évi augusztus hó 16-án.

A miniszter rendeletéből:

Kaán s. k., miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Csik Imre földművelésügyi miniszteriumi miniszteri tanácsosnak, az erdészeti szolgálatban és a tatrai vidék fejlődése körül szerzett kiváló érdeme elismerésül Lípót-rendem lovagkeresztjét díjmentesen adományozom Kelt Bécsben, 1916. évi november hó 17-én.

Ferenc József, s. k.
Báró Roszner Ervin, s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Tordonyi Emil kir. főerdőtanácsost véglegesen megbízta a susaki kir. erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Molnár Imre m. kir. erdőtanácsost Apatinból a lippai m. kir. főerdőhivatal központi szolgálatához Lippára.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Zudor Béla kir. főerdőmérnököt hű és hasznos szolgálatának elismerése mellett saját kérelmére ideiglenesen nyugalmába helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Klimkó Gyula m. kir. főerdőmérnököt Parasznyáról a tótsóvári m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához Tótsóvárra.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Szabó Lajos m. kir. erdőmérnököt Aranyidáról Parasznyára (erdőgondnoknak), — Pési Ottó m. kir. erdőmérnököt pedig Tótsóvárról Aranyidára (erdőgondnoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Fekete Lajos m. kir. segéderdőmérnököt Vadászderőre, — Tamás János m. kir. erdőmérnököt pedig Görgényszentimrére és szolgálatáttele beosztotta előbbi vadászderőre, — utóbbit pedig a görgényszentimrei m. kir. erdői szakiskolába.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Fodor Vince kir. segéderdőmérnököt Ijeskovacra erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Schults Károly m. kir. segéderdőmérnököt Bánílyhunyadról Nagy-Váradra és beosztotta a nagyvárad m. kir. állami erdőhivatalhoz.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi október és november hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Tumidalszky István 9.22, Magyaróvári gazd. akad. 2.70, Talgum-vállalat hd. 6.—, Senkó Antal hd. 4.—, Kristófiak Bálint 5.—, Gödöllői erdőhiv. hd. 60.—, Czidor János hd. 4.—, Weisz J. 20 fill., Deliblati birtokok hd. 19.75, Deák Ferenc hd. 5.95, Véssey Lajos hd. 10.55, Lugosi m. kir. erdőgazgatóság Ehd. 19.60, Dobos János 8.—, Huszágh Adolf 5.—, Rima András 6.—, Vigyikán Péter 5.—, gróf Zichy Ö. urad. hd. 17.90, Somfai Szaniszló hd. 1.—.

1 koronát fizetett: Kelemen István, Saári Mihály, Somfai István, Murgu Pál, Schöneck József, Berényi Pál, Bácsi Ferenc, Kagyerják Jenő, Orosz Gyula.

2 koronát fizetett: Pál János, Bencze Mihály, Szullik Frigyes, Fanyik József, Bric Gábor, Keresztes István, Szamkó Lajos, Boross József, Garai Vendel, Csópu Tráján, Farkas Ferenc.

4 koronát fizetett: Horváth András, Boldizsár István, Nedlich Emil, Pothánszky József, Potoesár Béla, Janisch József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzsalagon átjavított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg azonos reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Sz. Gy. 1. Kétféle csótány van; úgymint a nagyobb, a fekete, a melyet általánosan *száb*-nak (Periplaneta vagy Blatta orientalis L.) és a kisebb szennyes-barnássárga, melyet *muszkának* vagy *rusznának* (Phyllodromia vagy Blatta germanica L.) neveznek. A sváb hovatovább kiszorítja a nálánál kisebb muszkát, mely utóbbi a szabadban is megél, főleg fás, erdős vidékeken s a lakásokba is rendszerint a tűzfával kerül; a sváb ellenben valóságos háziállatnak mondható. A csótányok tavasszal és nyár elején párosodnak s a nőstények nyár folyamán rakják el tojásaikat. A tojásrakás nem egyenkint, külön-külön, hanem egyszerre, tokban történik. A *száb* négy ilyen tokot

tojik 8—10 napi időközökben s minden tokban 8—12, összesen tehát a négy tokban 32—48 tojás van. A *muszka* csak egy tokot tojik, ebből azonban 36 tojás van. A tokok lerakása félre- és helyeken, zugokban, repedésekben stb. történik. A kikelő fiókok szüleiknél jóval halványabban s alig nagyobbak egy jókora gombostüfjénél, de elég gyorsan növekszenek. Bőrük — nem bírva a növekedéssel lépést tartani és mert nem tájulhat — meghatározott időszakonként felreped s a fiókok megvedlenek. A teljes ivarérettség eléréséig, mely a tojásból való kibúvás után 12—13 hétre következik be, a sváb 5-ször, a muszka pedig 6—7-szer vedlik.

Ezek előrebocsátása után lássuk, hogy miképpen szabadulhatunk meg ezektől a kellemetlen és undorító rovaroktól: a csótányok szeretik a szeszes, erjedt folyadékokat, különösen a sört, a melytől a sző legszorosabb értelmében véve leiszárok magukat. Különösen a barnára főzött, rövid poshadás után édeses savanyúan erjedő sör a kedves csemegéjük. Ha nemez, régi posztó- vagy pokroczdarabot sörrel át-áztatjuk, azt a padlóra elhelyezzük, elsőtétülvén a helyiség, az erjedő sör szaga csakhamar odatesalogatja a csótányokat; meglepve a lakmározókat, kíméletlenül pusztíthatók.

Kétségtelenül jó eljárás, de irtásnak alig nevezhető, ez bizony csak gyéríti némileg nagyon is népes fajzatukat. Már pedig a csótányok olyannyira undorító, hogy a gyérítéssel nem lehetünk megelégedve, ezélünk az legyen, hogy irtásukat vegyük.

Hirdetnek sok mindenféle *csalhatatlan* szert, fogó *masinát* kat stb. mégis legezéhravezetőbb és a mellett olcsó eljárásnak csakis a helyesen alkalmazott mérgezés ajánlható, mely helyesen végre-hajtva, sikerre vezet.

Mérgezésre a *schweinfurti-zöldet* használjuk. Ez erős mérgező — arzénasav réz. Kapható minden gyógyszerárúsnál (droguistánál). Élénk grüspann-zöld színű anyag, mely úgy jegez, mint porlakat vásárolhatók. (Csótányirtás céljára legjobb, ha a porlakat vásároljuk, sok amúgy sem kell s nem is drága. A kereskedésben előforduló *schweinfurti-zöldnek* azonban nem mindenike alkalmas a csótányok és általában rovarirtásra, sőt a legtöbbje nem az. A schweinfurti-zöld elsősorban ugyanis nem rovarirtószer, hanem azt festékül használják; ha ez kevésbé, vagy épséggel nem mérgező, az csak feltétlen használja. Nekünk azonban ennek az anyagnak éppen mérgező hatására van szükségünk. A schweinfurti-zöld mérgező alkotórésze az *arzénasav*, az a kérdés, mennyi van ezen alkotórészből. Ha 46—48 %-nál kevesebb, akkor az rovarirtási célokra egyáltalán használható. Amerikában törvényhozásilag mondatott ki, hogy a rovarirtás céljára gyártott schweinfurti-zöldben legalább ennyi és ennyi arzénasavnak kell lennie. Nálunk ilyen törvényes intézkedés nincs, meg kell tehát bízniunk a kereskedő szavában.

Az irtási eljárás a következő: Előveszünk valamilyen tálat, abba szórjuk a schweinfurti-zöldet. Hozzáadunk ugyanannyi lisztet és e kettőt kanállal jól összekeverjük. Jó, ha a lisztes schweinfurti-zöldhöz még kevés porrátorított cukrot is keverünk, annál inkább ízlik majd a csótányoknak a csemegéként fogyasztott mérgező.

E lisztes és megevezetett mérgezőkeveréket azután egy-egy kanálnyi mennyiségben helyezzük több törött ablaküveg-darabra, vagy nemezpapírlapra, úgynevezett pappendeklre. (Tányér e célra nem alkalmas, mert a csótány nem bír belemászni.) Az üveg- vagy papírlapokat a mérgező este helyezzük el a fertőzött helyiség padlójának több helyére, esetleg szekrényre; ládára, asztalra, székre, stb. is és hagyjuk ott éjjelen át. Reggelre szedjük össze a kített mérget, öntsük össze ismét abba a táliba, melyben készítettük és tegyük azt biztos helyre — legezészerűen módon zár alá —, hogy avatatlan kéz, avagy esetleg kutya, macska hozzá ne férhessen. Estére ismét elkészítjük az adagokat, s újra kirakjuk azokat.

Reggelcinként csak igen kevés csótányhullát fogunk találni; ez azonban ne riaszson el a további mérgezőstől senkit, mert ennek az a magyarázata, hogy a ezukozott mérgező csemegé nem ői azonnal, előbb hasékirással jár és mikor a csótány kezdi magát mind rosszabbul és rosszabbul érezni, visszavonul rejtekhelyére, ott azonban csakhamar megtér őseihez. Csak néhány hullát, a legnyalánkabakét találjuk a lakoma színhelyén, melyek már hazavánszorogni sem bírtak. De hogy ezek is igyekeztek hazafelé, annak biztos jele az, hogy az üveg-, vagy papírlapon egyetlen egy hullát sem találunk.

A mérgező kirakásait nap-nap mellett kell folytatnunk mindaddig, míg csak azt nem látjuk, hogy a kített csalétek immár érintetlen, nincs széttráva. Bizony, eltart e dolog olykor három-négy hétig is.

Ennyiből áll a mérgezés; ez azonban, legyen az bármilyen hatásos, még magában véve nem elegendő. Föltétlenül szükséges az is, hogy a helyiségekben a legnagyobb tisztaságra ügyeljünk; ügyeljünk különösen arra, hogy éjjel szerte-széjjel ételmaradékok, konyhai hulladékok ne legyenek. A padlót tartjuk szárazon, nehogy egyes deszkák közötti hézagokon, vagy netáni repedéseken át alája víz folyjon; ez a padló aljának és a vánkossáknak rothadását okozza, már pedig a csótányok az ilyen rothadó anyagokkal is táplálkoznak. A suroláshoz mindenkor jó forró vizet, lehetőleg lúgot használjunk, mert ha ez he is folyik a hézagok között, legalább addig, míg forró, öli és marja a csótányt és ivadékat. Legjobb természetesen, ha semmiféle repedést, de még padlódeszka közötti hézagot sem tűrünk. A köves, vagy akár téglalaborkolatú konyha sokkalta jobban véd a csótányokkal szemben! Ne tűrjük azt sem, hogy a falakon, különösen a deszka-padlós helyiségekben ahul, a szegélylécek mellett legyenek repedések,

hiányok. Azok gondosan kitapasztandók. Ne kiesnyeljünk semmi-féle lézagot, a esótány pompásan becsuszik, hát még az apraja! Segítségül véve tehát a tisztaság és a rend mellé a schweinfurtri-zöldet, némi kitarással, megszabadulhat az annyira kellemetlen esótányoktól.

2. **Az ágyi poloskát** (*Acanthia lectularia* L.) már a régi görögök és rómaiak is ismerték s valószínűleg Kelet-Indiából terjedt el az egész földre. Európában először a XI. században lépett fel Strassburgban. Az ágyi poloska márczius, május, július és szeptember hónapokban tojik; tojásai fehérek, 1 mm hosszúak és számuk mintegy 50. A kikelt poloska kifejlődésére 11 hónap kell. Láttuk tehát, hogy hasonlóan a esótányokhoz, ez a vérszívó undok jöszög is elég szaporá.

Irtására többféle szert hirdetnek, de hogy ezek tényleg be válnak-e, azt nem tudjuk. Ki lehet azonban a poloskákat is nagy türelemmel és fáradságot nem ismerő utánjárással irtani. Ez ezből kedvencez tartózkodási helyét, az ágyakat naponta szét kell szedni, megtüzesített vékony dróttal a repedéseket ki kell tisztogatni, az ágy mosható részét pedig petróleummal vagy szublimáttal vagy más maró folyadékkal be kell permetezni. A képeket legtanácsosabb szétiszodni, a rámat petróleummal, szublimáttal stb. jól lemosni, azután ha a képet beletettük, hátul papírral jól leragasztani és addig a falra fel nem akasztani, a míg a lakásban poloska van. A bútorrepedéseket higanykenőccsel (huszárszír) is be lehet kenni, mert a bekenet helyeket a poloska — állítólag — elkerüli; ugyanígy kell eljárni az ajtó, ajtófélfá, ablakrepedésekkel is. — A poloska irtásánál is fő az abszolút tisztaság és a folytonos utánjárás mindaddig, a míg csak egyet is észlelünk a lakásban.

K. J. 1. Az 1917. évi Erdészeti Zsebnaptárt megrendelheti az Országos Erdészeti Egyesületnél — Budapest (V. Alkotmány-utca 6. szám); ára: 3 K; bérmentesítésre 45 fillért kell küldeni.

2. A Békly Albert-féle «Számán» már teljesen elfogyott s az ez idő szerint sehol sem kapható.

G. L. A lap önnök rendszeren jár arra a címre, a mit utolsó levélben megadott. Ha a lapot nem kapja meg, úgy az csak ott a kórházban veszhet el. A hiányzó lapokat újból elküldtük és azokban megtalálja kérdésére a feleletet. Arra pedig nincs időnk, hogy minden ötlesterző kérdésre válaszoljunk.

F. R. 1. Oberländer: «Die Dressur und Führung des Gebrauchshundes» című művét megrendelheti Wilhelm Frick es. és kir. udvari könyvkereskedőnél, Wien (Graben 27); ára kötve 7 K 20 fillér.

2. A nyulat a bélférgeknek többféle fajtája szokta megtámadni. Ezek nem átörökölhettek, legtöbbször nem is életveszélyesek, de azért néhány nyulat elpusztítanak. Májmétyben is szokott a nyúl pusztulni.

3. A cipőfelsőrészekre vonatkozólag tessék valamelyik timárhoz, vagy cipészhez fordulni, mert mi erre nézve nem tudunk felvilágosítást adni. A házi nyúl bőrből — állítólag — igen jó cipőbőr készíthető; hogy ez a mezei nyúl bőrére is áll-e, azt nem tudjuk.

4. Cipők, eszímák és egyéb bőrneműek vízhatlanítására állítólag igen jó a kaucsuktartalmú «Aqua-vest» nevű bőrkendő; 1 kg-os doboz ára a háború előtt 2 K 30 f volt. Kapható Trínko Rudolf cégénél Wien V/2 (Bräuhausgasse 51). — Jó továbbá a szintén kaucsuktartalmú «Hugorol» nevű bőrkendő, mely Bruck Ferencz gyárosnál Wien (IV/2 Wiedener-Gürtel 32) kapható; egy próbadohoz ára 1 K 40 fillér.

5. A nyúl bőrt állítólag 1-1,20 K-át is megadnak. A szőrmeárak tekintetében meg nem tudunk választ adni, de mihelyt sikerül ezekre nézve adatokat szerezni, azokat közölni fogjuk.

A. V. A szőrme árak még nem alakultak ki s azért most csak a mult téli árakat közölhetjük. Ezek a következők: róka 6-10 K; farkas 10-15 K; medve 30-50-100 K; mezei nyúl 50-60 fillér; öregi nyúl 20-40 fill., nyuszt (nemes nyest, fanyest) 30-35 K; nyest (könyest) 25-30 K; vidra 28-32 K; borz 3-5 K; vadmacska 10-15 K; menyét 3-4 K; mókus 20-30 fillér; vadsertés 5-8 K; szarvas 6-10 K; dámvad 5-10 K; őz 1-1,2 K; görény 2,40-4,80 K; házi nyúl minőség szerint, 50 kg-onként 72-144 K; hiúz 40-60 K.

Azt hisszük, hogy ezek az árak nem változtak, vagy ha változtak is, csak jelentéktelen mértékben, úgy hogy a fentieket irányadóul lehet venni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

47 éves, róm. kath., nős. családos, ép, egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Az összes erdészeti teendők önnálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén kis- és nagyvad-tenyésztésben teljes jártassággal bír, mikről kitűnő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Czime: Pál János uradalmi főerdőőr Törökbálint (Pest megye).

(16.)

Egy darab vérebet 10 hónapos, elcserezné egy fajtszta daxliért, a véreb jól nyomoz. Ajánlatok Németh István erdőőr Nagyduar u. p. Zirc.

(7)

30 éves, református, nőtlen, hadmentes, megbízható, tisztességes magyar ember, a ki az erdőőri szakvizsgát «jó» eredménnyel tette le, 1917 január 1-re megfelelő fizetéssel erdőőri állást keres. Czime a szerkesztőségnek meg tudható.

(17.)

HIRDETÉSEK

2040 1916. sz.

Fenyőhaszonfa eladás. (Faraktárban.) A gotuli m. kir. erdőgondnokság kerületében termelt és 1915. évben a szászsebesi rakodóra leusztatott 1120-56 m³, 13-15 cm. középátmérőjű fenyőhaszonfa öt eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján el fog adatni.

Az ajánlatok legkésőbb 1916. évi december hó 27-én délelőtt 12 óráig nyújtandók be a szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál, a hol azok december hó 28-án délelőtt 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Részletes adatok, az árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Szászsebes, 1916. évi december hóban.

(6.)

M. kir. Erdőhivatal.

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

Egy uhura és 2 (kettő) drb taeskö-kutyára volna szükségem. Szent Margitapuszta Gáspár János fővadász.

(5.)

Eladók négy hónapos, ezüst nyulak, párja 15 kor., belgák párja 20 kor. Somfai. Szaniszlón Szatmár m.

(4.)

Megvételre keresek kettő igen jó disznós kutyát. Czím: Soltész Sándor Lipnik, u. p. Kapi (Sáros m.)

(3.III.1.)

Borókamag kis és nagyobb mennyiségben is megvételre kerestetik. Ajánlatok uradalmi erdészet Iszka-szentgyörgy, posta Moha, Fejér megye címre kéretnek.

(2.II.2.)

Nagyobb mennyiségű 1, 2, 3 és 4 éves
átiskolázott

Picea excelsa, Luczfenyő,
Pinus austriaca, Feketefenyő,
Pinus sylvestris, Erdeifenyő,
Abies pectinata, Jegenyefenyő és
Larix europaea, Vörösfenyő,

valamint

kőris, akác, fglreditsia és maclura csemetét,
alma-, körte- s diófát,
platán-, hárs-, szil-, akác- és juharsorfát,
díszfenyőt, rózsát

ajánl őszi szállításra, szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGRSZEG.

Arjegyzékkel, levélbeni részletes árajánlattal
készséggel szolgálók.

(5.III.3.)

TARTALOM.

I. Szerzők.		Oldal	Oldal	
<i>Bászel Elek:</i>	A baromfi-tenyésztőrzsek összeállításáról	160	A fontainebleau-i erdő	44
« «	A bükkmakk, vadgesztenye és akáczlomb mint baromfi-eleségpótló	136	A gyufáról	84
« «	A csibék osztályozásáról	125	A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekeről	21, 71, 122
« «	A kappanozás mint felesleges állatkínzás	111	A háború által Kelet-Európa országai magánerdeiben okozott károk	84
« «	A kis csibék halandóságáról	72	A húszfilléres nikkelérmek levonása	126
« «	A pulykák legeltetéséről	97	A kecske mint tejelőállat	136
« «	A tojók nyári gondozásáról	83	A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye	82, 89
« «	Kevésbé ismert baromfi-fajok	27	A legkeményebb fák	138
« «	Néhány szó a keltetésről	42	A nyúlhús eltartása	161
« «	Miképen akadályozhatjuk meg, hogy tyúkaink féltrejójanak	59	A rokitói mocsarak	13
<i>Békó Albert:</i>	A sarjerdő hagyásfáiról	142	A sztrichnin az állatok mérgezésénél	159
<i>Encsei Dorner Béla:</i>	Erdei kaszálók és rétek javítása	33	A talpa és a bányafa requirálása	98
<i>Gy. K. Fácánokat pusztító ragadozók irtása .....</i>	28	A tojás eltartása	112	
<i>Gy. Takách Gyula:</i>	Az agancs preparálása, illetőleg a koponyacsont fehéritése és kezelése	108	A világ legnagyobb juhnyája és legnagyobb baromfi-tenyésztő városa	30
<i>Hreblay Emil:</i>	A házinyúl-tenyésztés okszerű fejlesztése	96	A vitézségi érmek birtokával egybekötött havi pótdíjak utalványozása	124
« «	Házinyúl-tenyésztési tanácsok	144	Az amerikai rezgőnyárfa szerepe az újraerdősítésnél	55
<i>Ignác Sándor:</i>	A méhek csukorral való etetése	25	Az állami alkalmazottak újabb beszerzési előlegéről	109
« «	A méhek költésrothadása	110	Az erdészeti rendeletek téra	44
« «	Fontos-e a lisztetetés a méhekkel	43	Az erdészeti tápintézetek az 1915–16. tanévben	96
« «	Hogyan neveljük a méhenyákat	58	Az «Erdészeti Zsebnaptár» árának változása	162
« «	Méheim újabb rendszerű betelése	124	«Az Erdő» 1915. évi tiszta jövedelme	58
« «	Miért fontos a méhekkel építtetni	82	Baromfiak téli védelme	11
<i>K. M.:</i>	A vad fekhelyéről, illetőleg fészkeről	41	Bélbajok állatállományunkban	28
<i>Kolozs József:</i>	A fenyőszálfanyagok értékesítése	53	Bélkorhadt gyümölcsfák kezelése	60
« «	Telefon az erdészeti szolgálatban	105	Boldogult királyunk első zergevadászátáról	157
<i>L. L.:</i>	Ajtók nyikorgása	30	Elfogott szőkevény hadifoglyok	61, 74, 84, 112, 126, 145
« «	Ruhák vízhatlanítása	30	Előfizetési díjak nyugtázása 14, 31, 45, 63, 75, 86, 102, 114, 127, 139	
« «	Vérfolt eltávolítása fehérneműből	30	I. Ferenc József †	153
<i>L-l. Az égerfa haszna .....</i>	37	Eltűnt	73	
« «	Csemetekertek zöldtrágyázása	19	Eltűnt erdőőr	29
<i>Lonkay Antal:</i>	A fák gyökere	129	Erdőgazdasági érdekből engedélyezett felmentések meghosszabbítása	137
« «	A szél az erdők háztartásában	154	Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye	11
« «	Luczfenyvesek felnevelése	91	Ezüstrókatenyésztés	138
<i>Marinović Milán:</i>	Havasok és azok modern berendezése	49, 65, 77	Faragó Béla árjegyzéke	145
<i>Pausinger Károly:</i>	Levél a szerkesztőhöz	24	Fészekoduk elhelyezéséről	10
<i>Pöschl Ferenc:</i>	Beteg vaddisznók	138	Fűrészpor mint alom	12
« «	Gépek használata a csemetekertekben és a tóvárosi állami csemetekert berendezése	1	Galambdúcok kijárói	12
<i>r. y. Wallandt Frigyes főerdőőr ünneplése .....</i>	29	Gunmitárgyak konzerválása	61	
<i>Schneider Árpád:</i>	A hivatásos vadász fegyvere	23, 57	Hadiszappan	84
<i>Simonffy Gyula:</i>	A völgyzárók halászati hasznosítása 8, 38, 55, 95, 107, 119, 131, 143, 158		Halálozás	12, 29, 44, 60, 73, 98, 112, 138, 161
<i>W. E. A dermoplastikáról .....</i>	133	Hány ló van a világon	113	
<i>Wellibül Károly:</i>	A cserkéreg termeléséről és értékesítéséről	17	Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről 12, 44, 74, 98, 126, 161	
<i>y.-y.-</i>	Báránycsirkék gondozásáról	11	Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet	60
<i>Zier Árpád:</i>	A gombázásról	117	Hol van a legmelegebb és a leghidegebb	99
II. Szerző neve nélkül megjelent közlemények.			Iskolás fiúk bükkmakkgyűjtése	145
A czedrusfa	135	Jutalom szőkevény hadifoglyok elfogásáért	126	
Adomány	12	Keresik a gyógynövényeket	84	
A fák keménysége	55	Kérelem «Az Erdő» t. olvasóihoz barlangi földek ügyében	61	
A fekete dió	12	Kérelem erdészeti vázlatrajz iránt	74	
		Kitűntetés	12, 29	
		<i>Könyvismertetés.</i> A ragadozó és fertőző állati betegségek	13	
		« <i>Bund Károly:</i> Táblák álló fák és faállományok fatömegének meghatározása	137	

	Oldal
<i>Könyvismertetés. Lovag Kerpely Béla: Vezérfonal a vizslaidomításhoz</i>	61
" <i>Winkler János: A mesterséges keltetés</i>	112
London lakosainak száma	113
Megdicsért erdőőr	73
Megjutalmazott erdőőr	12
Megkerült segéderdőőr	44
Méz kivitele Németországba	99
Milyen puskákkal harezolnak a mai világháborúban	13
Newyork	113
Nyugdíjbiztosítás	29, 74
Olvásóink figyelmébe (Pályázat ösztöndíjakra)	141
Özvegyek és árvák háborús segélye	60
Rettenetes Iván	13
Szabadságolások a katonaságnál	30
Szappanfőzés	137
Szolgálati jubileum	138
Szörmeárak	30
Szörmek megóvása nyáron	85
Téglás Károly halála	89
Tiszta méz nyérése	28
Trágyagödörök körülültetése	60
Üvegragasztó	84
Vadászjelvény a hadijótékonyág szolgálatában	73
Vastárgyak beérőítése fagogyantúba	84
Változások az erdészeti szolgálat köréből 14, 30, 45, 63, 74, 85, 102, 114, 126, 139, 152, 163	163
Wallandt Frigyes nyug. m. kir. főerdőőr ünneplése	29

III. Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei:

Értesítés	162
Helyreigazítás	45
Kérelem	45, 61, 85
Kérvények a háborús segélyek felemelése miatt	99
Nyugtázás	14, 45, 61, 85, 113, 138

IV. Hivatalos közlemények.

A hó első, illetőleg tizenhatodik napján kinevezett állami alkalmazottak illetményeinek mikénti folyósítása	74
A kinestári erdészeti személyzet által legeltethető állatállomány-nak normáljósággyegekben való megállapítása	113
A külső szolgálatban alkalmazott altiszteknek irodai szolgálatra való berendelése	162
Az állami alkalmazottak által felszámítható napidíjpótlékok és fuvarpénzpótlékok	62
Az állami alkalmazottak gyermekeinek nevelését előmozdító segítségéről szóló kormányrendelet	145
Államerdészeti nyugdíjasok és nyugbérések részére engedélyezett tűzifa kiszolgáltatása	63
Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkelői szolgálat alóli felmentése ügyében	62, 100
Hirdetmény az erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében	113, 139
Hirdetmény állami erdei faesmeték adományozása tárgyában	101
Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére	151
Mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazottak illetményeinek szabályozása	162
Pályázati hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulónak felvétele ügyében	87
Szederlevél gyűjtése ügyében	85

V. Tárcaák.

<i>Bárony István: Az öreg rekrua</i>	154
" " "Ha balta esik is ....."	2

	Oldal
<i>Mars: Őzek a front mögött</i>	90
<i>M. Hrabovszky Julia: Érzések</i>	34
<i>Pakots József: A gyermekálmom</i>	18
" " Falun	130
<i>Zier Árpád: Az Őrségből</i>	118

VI. Közérdekű szerkesztői üzenetek.

A kullanesról	103
Ágyi poloska irtása	164
Állami alkalmazottak nyugdíja	63, 86
Állatok megóvása kullanesok ellen	75
Állatpraeparáló intézetek czíme	15
Borjúk megóvása a kullanesoktól	75
Családi pótlékról	15
Csótányok irtása	163
Erdészeti egyesületek czíme	45
Erdészeti főiskolába való felvétel kellekei	139
Erdészeti szaklapok czíme	46
«Erdőőr» czímű mű beszerzési forrása	127
Erdőőri minősítés	31
Erdőőri szakvizsga feltételei	45, 75
Erdőőrök fegyveradómentessége	86
Erdőőrök vadászati jogosultsága	103
Erdőőrök vadászati jgyadómentessége	86, 103
Felmondási idő	14
Fegyelmi eljárás elrendelése	63
Földilletmény beszüntetése	45
Galagonya termése	127
Gazdasági eseldek felmondási ideje	14
Hadba vonult állami alkalmazottak természetbeni lakása	103
Halászegy beszerzése	102
Horgászat gyakorlása	102
Illetményföld beszüntetése	45
Iparvasut által elfoglalt területek	115
Járasi erdőőr esendőségi nyugdíja	46
Jutalom szökevény hadifogyók elfogásáért	139
Kártékony és ragadozó vadak irtása	15
Kinestári erdészeti altisztek utazási költségei	139
Kinestári erdészeti altisztek napidíja	139
Kinestári erdőlegények irodaátalánya	115
Kinestári erdőlegények és segéderdőőrök földjándósága	64
Kiskorúak erdei kihágása	15
Kinestári főerdőőrök járandóságai	86
Kölesönkönyvtárak czíme	15
Kullanesok elleni védekezés	75
Polgári hadi érdemkereszt	115
Poloskák irtása	164
Ragadozó és kártékony vadak irtása	15
Svábbogarak irtása	163
Szarv börtökikészítő ezégek	139
Szolgálatól való elbocsájtás	14
Szolgálat felmondása	14
Szölőv t beültetett területek vadászati joga	127
Szörmeárak	164
Tehenek vérvizelése	103
Vadászati kihágás bejelentése	15
Vadászati szaklapok czíme	46
Vadászczipók beszerzési forrása	75
Vasutak által elfoglalt területek	115
Vérvizelés teheneknél	103
Vizhatlan börtökös	164
Zborói leánytá pintzét megszüntése	75